

2003'DEN 2019'A TÜRKİYE'DE VERGİ VE TRANSFERLERİN GELİR YOKSULLUĞU ÜZERİNE ETKİSİ

Yasin Tüzün-Temmuz 2021

Komite Üyeleri: Doç. Dr. Hasan Tekgüç (Danışman), Prof. Dr. Özgür Orhangazi
, Doç. Dr. Murat Koyuncu

ÖZET

Gelişmiş ülkelerin aksine, gelişmekte olan ülkelerde dolaylı vergiler ana vergi gelirleridir. Türkiye'de tahsil edilen vergilerin büyük çoğunluğu tüketim üzerinden alınan dolaylı vergilerdir ve bu vergilerin payı Türkiye'deki toplam vergi gelirlerinin yüzde 60'ını oluşturmaktadır. Dolaylı vergiler orantısız bir şekilde düşük gelir gruplarını etkiler ve bu da yoksulluk durumunu etkiler. Hanehalkı Bütçe Anketi verilerini kullanarak sosyal güvenlik katkı payları, gelir vergileri, tüketim vergileri ve devlet transferlerinin mali yansımaları tahmin ediyoruz. Yoksulluk oranı ve açığı farklı gelir türleri, piyasa, harcanabilir ve tüketilebilir gelirler için tahmin ediyoruz. Aynı zamanda yüksek, orta, kırılgan ve düşük gelirli haneler arasındaki yoksulluk geçişini tahmin ediyoruz. Dolaylı vergilerin marjinal etkisinin genellikle devlet transferlerinin ve asgari geçim indiriminin marjinal etkisinden daha fazla olduğunu bulduk. Yoksulluk oranının zaman içinde önemli ölçüde azaldığını, ancak yoksulluk açığı ve yoksulluk karesinin yoksulluk oranı kadar azalmadığını bulduk. Ampirik modelimiz, emeklilik geliri ile yoksulluk arasında zıt bir ilişki olduğunu göstermektedir. Öte yandan, gençlik ve yoksulluk arasında pozitif bir ilişki buluyoruz. Hanede genç varsa, bu hanenin yoksul olma olasılığı daha yüksektir. Bu pozitif ilişki nedeniyle makul çocuk nafaka planının yoksulluk etkisini simüle ediyoruz. Hanesinde herhangi bir gencin bulunduğu hanelere toplam gayri safi yurt içi hasılanın yüzde 0.4'ünü çocuk nafakası olarak tahsis ettiğimizde hem harcanabilir hem de tüketilebilir gelir için yoksulluk oranında yaklaşık yüzde bir düşüş görüyoruz.

Anahtar Sözcükler: Yoksulluk, Mali Yansıma, Yoksulluk Geçişi, Çocuk Nafakası, Türkiye